

Vsekakor se nam bode ugovarjalo, da se bodoči učitelji dovolj izobrazijo v kmetijstvu sploh na pripravnici. Pripravljamo radi, da se dotični profesor trudi, postaviti v pripravnikih prve postojanke tej stroki, a to so le teoretiške postojanke, teoretiške markacije, katere pa čas polagoma uniči, ako se jim ne da tudi vidnih znamenj — prakse. In kje naj se pa učitelj na deželi praktično izuri, ako ga slučajno ni usoda zanesla na enorazrednico, kjer je vrt?

Na podlagi ravno kar navedenega — in napisati bi se dalo še marsikaj — polagamo vsem onim merodajnim faktorjem, posebno pa naši c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, da pokliče v življenje zopet take kmetijske nadaljevalne tečaje, saj to bo rodilo stoteri sad. Pripomnimo pa, da naj se te tečaje nekoliko preuredi in sicer v tem smislu, da se določi drug čas, kakor je bilo prej običajno. Po našem mnenju bi najbolj ugajal čas od 15. m. travna do konca v. travna. Ta čas je odločilen za vsakega sadjarja, in v tem času se v istini lahko vzorno pokaže, kaj treba vsega sadjarju, in tu gojenci takoj lahko vidijo z lastnimi očmi sad svojega truda. Seveda ta tečaj naj bo vsekakor v Ljubljani, ker si obiskovalci lahko privoščijo raznega duševnega razvedrila, katerega ni na deželi.

Skoro isto tako žalostno je z našimi delarnicami. Imeli smo nekdanj nekako perijodo „šolskih delarnic“. V oni perijodi so posamezne šole kar tekmovalle med seboj, kje bo lepša delarnica, in to tekmovalje je našlo glasen odmev pri onih odločilnih možeh, ki vrte kolo vsega javnega delovanja. C. kr. dež. šol. svet je opozoril vsako leto vsa šol. voditeljstva, da se začne v tem in tem času rokotvorni tečaj na Dunaju in v Gradcu, in deželni odbor je odvezal svoj mošnjček ter delil prav „izdatne“ podpore vdeležnikom in posameznim delarnicam; isto je delala „Kranjska hranilnica“. Da pa morajo in so morali čakati učitelji-mojstri nagrade za pouk v ročnih deških delih mesece in mesece, to je malenkost, katere ni vredno omenjati!

zmotiti. Oni jih pa zaslužijo in sicer kar v starih, častiljivih goldinarjih.

Da, ti presneta konkurenca! Zaradi nje, glejte, toliko da nisem pozabil na — poslednjo misel.

Omenjeni tovariši pa ne zaslužijo tega plačila za zameno pojmov, katerih so se oklenili. V naših vrstah bi bila takšna brizga sploh nemogoča. Jaz bi predlagal — saj veste, g. urednik, da sem jaz — moja malenkost, torej moja malenkost ali pa jaz bi predlagal, da stvar prav bratski razdelimo po nekdanjem pedagoškem pravilu: Qui bene distinguit, bene docet!

Gospodje duhovniki naj bi se potezali za šolo in učiteljstvo, mi pa za vero ter katoliško mišljenje in krščansko zavest. Uspeh bi bil gotov. Morda bi nam sčasoma posodili še talarje. Z mečem, šibo in peresom se dožene mnogo. Čemu bi vsi orali eno ledino? Mirna razdelitev bi blagodejno vplivala na oba prijatelja. To dokazemo lahko tudi s svetopisemskim zgledom: Očak Abraham je sporočil svojemu sinu Lotu, naj se umakne na levo ali desno stran Jordana s čredami, da ne bo več prepira med enim in drugim pastirjem. Ločila sta se. Mir je kraljeval po nižavah ob Jordanu, Abraham in Lot pa

Omenjamo pa, da so imeli do teh tečajev nekako privilegovano pravico le gotovi izvoljenci, drugi so čakali zaman. Ti tečaji so se torej tudi preživeli. Pretečeno leto ni naš c. kr. deželni šol. svet obvestil — kakor druga leta — vsaj kolikor je nam znano — posameznih šol. vodstev na te tečaje, in zavoljo tega se ni oglasilo prav nič vdeležencev. Pač sta iz Kranjske dežele šla dva na Dunaj v ta tečaj, ki sta to zvedela iz nemških časopisov.*)

Upajmo, da letos ne pozabi naš c. kr. deželni šol. svet na ta važni tečaj in da pravočasno opozori vsa šol. vodstva nanj in upajmo tudi, da bo deželni odbor naklonjen tudi onim prosilcem, ki še niso nikdar gledali Dunaja, in da se bo oziral na one prosilce, ki imajo v resnici namen, izvrševati to, kar so se priučili.

Če se ta ravno kar navedena tečaja nečeta nikakor več oživotvoriti, naj pa izda naš c. kr. deželni šol. svet nekak ukaz, v katerem naj se našim veleumom pri krajnih šol. svetih zabiči, da imajo oni učitelji, ki niso obiskovali teh dveh tečajev, iste zmožnosti kakor oni, ki so jih obiskovali, ker tu pač ne zadene učiteljstva krivda, da ne more svoje prošnje opremiti z istimi dokumenti kakor njegov tekmeč, ki je obiskoval take tečaje.

Zmes.

VII.

O realijah ljudske šole — posebno o zemljepisju — kaj govoriti ali pisati, je dandanes nevarna stvar, ker planejo od glavnega trobila do zadnjega zakotnega klerikalnega lističa po tebi, „dass dir Sehen und Hören vergeht“. Ubogi prerok Dragotin Pribil! Zakaj dregaš v sršenovo gnezdo? Ali je to hvaležnost od Tebe, ko si vendar na Dunaju študiral s pomočjo klerikalnih grošev,

*) Prav te dni smo čitali v tukajšnjem uradnem listu, da je vis. c. kr. naučno ministrstvo dalo meščanskemu učitelju Francu Schöpferju v Gradcu dovoljenje, da otvori v počitnicah — od 10. mal. srpana do 25. vel. srpana — rokotvorni tečaj za učitelje. Oglašati se je pri imenovanem učitelju. Tak tečaj se otvori tudi na Dunaju od 26. mal. srpana do 12. vel. srpana v I. dunajski šolski delarnici, VII., Neubaugasse 42.

Uredn.

sta kraljevala svojemu vidno se množočemu zarodu. In — quod erat demonstrandum — še dandanes bi bilo največje čudo, ko bi rekli: Žid preganja Žida!

Tisti nesrečni „sittlich-religiös“ in sonadzorstvo, ki nas sedaj razdvaja, bi bil potem rešen za vse večne čase. Tudi mi učitelji — seveda ne liberalni — bi kmalu dosegli plače zadnjih treh razredov drž. uradnikov, ker „gospodje“ vse bolje znajo kot učiteljska „Zaveza“, tista trojica v Ljubljani in sploh vsi liberalci skupaj.

Mi učitelji bi pa katoliško zavest, krščansko prepričanje itd. rešili iz sedanjih težav in stisk. Ali ni to pametna misel? No, pa danes v dobi parnega stroja, naduhe, brzjava, nerodnosti, telefona in nestrpnosti gre vse hitreje. Zato dokaz: toliko nesreč na južni železnici. Ni čuda, če se mešajo tudi pojmi zaradi konkurence.

Gospod urednik! Dovolite, prosim, da v tej silni naglici tudi končam, ker le hitri, brzjavni konec me reši strahu, da je bila ta-le moja poslednja misel: zakaj bi učitelj silil v delovanje duhovnikovo? — misel — brez konkurence!

—ič.

katere so poslali brumni asumpcionisti iz Francoskega dunajskemu županu?! Vidiš, to Ti bo „mrtva roka“ vse življenje oponašala, ker se ravna po svetopisemskem reku: „Kar je desnica dala, naj ne ve levica“, čeravno je že obešeno na veliki zvon „Slovenskega učitelja“ v 3. številu. Uredništvo našega kolege ima špiceljne po vsem svetu, torej le oprezno!

„Važnost zemljepisnega pouka“ je sicer naš prerok Dragotin v „Popotniku“ še precej navdušeno opisal, ali korenito ne. Naj še torej nekaj temeljnih točk dodamo.

Dokler bodo klerikalci nasprotniki zemljepisja, bijejo sami sebe po ustih in ne pospešujejo svojih lastnih teženj. N. pr. na nižji stopnji zemljepisnega pouka — v tako imenovanem domovinoslovju — je najvažnejše, da otroci dobro vedo, kje stoji cerkev in farovž, kamor bodo še kot odrasli imeli mnogo potov, odrajtajoč svoj pobožni obulus, morda celo harač. Na to se pride takoj na sedež dekanije, potem škofije s posebnim ozirom na Št. Vid kot sedež škofovih zavodov in bodočega klerikalnega vseučilišča. Na srednji stopnji se od avstrijskih dežel obravnava le še Goriška, Tirolsko, Gornje Avstrijsko in Nižje Avstrijsko, tukaj najbolj glavno mesto Dunaj z natančnimi životopisi dr. Luegerja in Lichtensteina. Na višji stopnji od Italije Vatikan in Klozet, zlasti natančno Španija in Belgija, na Francoskem samo zavodi asumpcionistov. V drugih delih sveta zadostuje Palestina in razne misijonske postaje v boljše razumevanje „Koledarja“. Vse drugo je nepotrebna navlaka in škodljiva šara ...

Sila zanimiv je bil „Slovenec“ listek „V s v o b o d n i š o l i“ št. 31 in 32. Šolski predmeti so sami na sebi že pikantni, še bolj pa skupni pouk dečkov in deklic. „Načelo svobodne vzgoje zahteva, da se oba spola skupaj poučujeta in to ne samo v nižjih, temveč tudi v srednjih in višjih razredih. Že pred 2000 leti je „Popotnik“ zagovarjal kar najožje skupno poučevanje obeh spolov. Kako koristna je taka metoda?“ Da, silno koristna, sicer bi se ne mogle pripetiti stvari, kakršne so se godile v Š. in S. na Štajerskem. Naj vam opišem dva stebra klerikalne npravnosti, a ne iz sovraštva, le radi tega, ker se po klerikalnih listih vsak najmanjši prestop učitelja na široko razbobna po svetu.

Ivan Nazadnjak Č., župnik v Š., se je zagledal ali zamaknil v naslovni list „Zvončka“ in je postal secesionist. Njegova narobe-ljubezen je imela sedež v mladih dečkih tam, „wo nach Heine der Rücken seinen ehrlichen Namen verliert“. Celjsko okrožno sodišče je dalo nagrade za to pohujšanje — šest mesecev ječe.

J. K., župnik v S., je bil srečnejši, ker je nakrat izginil „spurlos“. Ta je vsaj ljubil dekleta in jih je na koru po izpovedi pripravljaj za obhajilo. Cerkev je bila vnovič blagoslovljena. Ali potemtakem ni potrebno skupno poučevanje obeh spolov??*)

Rešetar.

Kritiški glasovi.

Kje je pravica? Nekemu učitelju na Kranjskem je pripoznal c. kr. okrajni šolski svet z ozirom na razsodbo upravnega sodišča z dne 3. grudnia 1898 novo kvinkvenijo, četudi ni pet let preteklo, odkar je dobil zadnjo kvinkvenijo.

*) Gospod Rešetar, pravični in objektivni „Slovenec“ Vas bo dal na rešeto, in še o Veliki noči ne boste dobili odveze! Stavec.

To je naznanil okrajni šolski svet deželnemu šolskemu svetu in ta pa deželnemu odboru, ki pa ni bil s tem zadovoljen, da bi se dala učitelju kvinkvenija, katero mu je priznala edino kompetentna oblast, t. j. c. kr. okrajni šolski svet; zakaj deželni šolski svet sme le za kazen kvinkvenije odrekati, deželni odbor se pa sploh ne bi smel vtikati v to. Čudni so argumenti, na katere se opira ali deželni odbor ali deželni šolski svet ali pa oba skupaj. Učitelju se po preteku 30 let očita, da je bil prehitro definitiven ali da ni bil po zakonitem potu stalno imenovan. Sklicujeta se celo na staro „politische Schulverfassung“. Vprašamo samo: Ali je pred 30, oz. pred 28 leti še veljala stara šolska postava? Ali ni veljal že zakon z dne 14. vel. travna 1869? Ali ni bil mar dotični učitelj po tem zakonu definitivno imenovan? „Učiteljski pravnik“ je res potreben!

Kako se slovenska mladina vzgaja v koroških šolah? Tu bodi naveden drastičen slučaj, ki je gotovo vsakdanja prikažen. V nekem čisto slovenskem kraju blizu Beljaka, kjer se otroci poučujejo izključno le v edinozveličavni nemščini — mora uboga slovenska mladina v lepopisne zvezke pisati tako-le velenemško „veroizpovedanje“: „Deutscher Sinn ist Ehrenpreis, deutsches Herz Vergissmeinnicht, Deutsche Treue Augentrost“. Besede „deutsch“ so morali vse podčrtati, česar sicer v vsem zvezku ni najti v drugih stavkih. Ni li to vnebovpijoč greh, da se celo v šoli mladini vsaja v nežno srce sovraštvo do lastnega naroda ter se jih dela grde izdajice?

Vlada proti slovenski zasebni šoli v Velikovem. Z narodno požrtvovalnostjo je ustanovila svoječasno naša družba sv. Cirila in Metoda v Velikovem na Koroškem slovensko ljudsko šolo. Ker predpisuje § 72. državnega šolskega zakona, da se sme podeliti vsaki zasebni šoli pravica javnosti, kakor hitro odgovarja svojim zahtevam, se je to zaprosilo za omenjeno šolo. Naučno ministrstvo pa je prošnjo kratkoma zavrnilo, češ, učenci Ciril-Methodove šole naj dokažejo na kateri javni šoli s položenim izpitom, da šola dosega svoj smoter, za takšno izkušnjo pa bi moral vsak učenec plačati 10 kron takse. Ministrstvo dobro ve, da tega ne zmoreje učenci večinoma revnih staršev, ter je s tem le storilo veliko uslugo Nemcem, ki skačejo pijani veselja nad to brco slovenski narodnosti.

Učiteljski pravnik.

Priobčuje „Pedagogičsko društvo“ v Krškem.

(Dalje.)

Učiteljske pravice v intelektualnem (duševnem, moralnem) obziru.

B.

Učiteljice.

Kot državljanke nimajo učiteljice tistih pravic kakor učitelji, n. pr. volilne pravice v občinske zastope, v deželni in državni zbor nimajo. Tudi po državljanškem zakoniku nimajo tiste veljave povsod kakor moški, n. pr. kar se tiče pričevanja in še nekaterih drugih malovažnih zadev.

Kot učiteljice pa imajo v svojem stanu z učitelji vred enake pravice, posebno v duševnem ali moralnem obziru. N. pr. učiteljica lahko postane nadučiteljica z istimi pravicami, kakršne ima nadučitelj. V domači učiteljski konferenciji je svojim moškim kolegom enaka; v uradni okrajni učiteljski skupščini ima aktivno in tudi